

Pabo Eindhoven

Studiejaar 2015-2016

Hoofdfase 1

OGP 5 OPBRENGSTEN**OGP 5A VAKWERK**

H 1 bouwt voort op de P

Na de P-fase bouwen studenten, samen met docenten en mentoren, verder aan de succesvolle ontwikkeling tot leraar basisonderwijs. Succes echter komt niet vanzelf. Succes vraagt van studenten, van docenten én van mentoren in de H1-fase een bijzondere gerichtheid:

Verbondenheid en verantwoordelijkheid als pijlers voor zelfontwikkeling!

Dit betekent:

- Aanwezig zijn in de lesbijeenkomsten;
- Gemaakte afspraken nakomen;
- Actieve houding.

Met plezier en interesse wordt mijn onderwijs vakwerk in een omgeving die uitdaagt!

Competentie-ontwikkeling tijdens kwartaal 5 (=OGP 5 A)

1. Vakwerk in jaar twee

Jij wordt de leerkracht van de toekomst. In de P-fase heb jij daartoe het begin gemaakt van jouw professionele ontwikkeling. Aansluitend op OGP 4 ga jij tijdens kwartaal 5 (= OGP 5 A) jouw competentie-ontwikkeling richten op het inhoudelijk diepgaander ontwerpen van leeractiviteiten. Jij leert onderwijs ontwerpen dat nog beter aansluit bij jouw stageklas, zodat jouw onderwijs kan groeien tot vakwerk!

2. Wat ga je doen om je het vakwerk eigen te maken?

Tijdens het tweede jaar ben je twee dagen per week werkzaam in de basisschool. In een toenemende mate van zelfstandigheid voer jij veel onderwijsactiviteiten in jouw stageklas uit. Deze onderwijsactiviteiten dagen jou uit om vakwerk te laten zien. **Concreet:**

- Sub-opdracht 1: je gaat twee inhoudelijk op elkaar aansluitende onderwijsactiviteiten ontwerpen voor de vakken Beeldende vorming, Aardrijkskunde, Natuuronderwijs & Techniek, Levensbeschouwing en Dans. Je integreert mediadidactiek (ICT) in deze onderwijsactiviteiten. Je voert de tien onderwijsactiviteiten uit.
- Sub-opdracht 2: je gaat jouw blog uit de p-fase (zie bijlage 3) verrijken met jouw ontwikkeling voor de vakken Engels, Rekenen, Taal, Muziek en PPO. In je blog maak jij jouw vakinhoudelijke en didactische competentieontwikkeling zichtbaar aan de hand van de leerdoelen die jij voor dat vakgebied hebt gekozen. Je vraagt aan twee medestudenten inhoudelijke feedback. De betrokken vakdocenten begeleiden jou hierbij tijdens de lesbijeekkomsten.

3. Hoe ga je jouw competentie-ontwikkeling sturen?

Het onderstaande stappenplan helpt jou om je competentie-ontwikkeling te sturen:

- ▶ Stap 1: je overlegt met je mentor in de eerste stageweek (maandag 7 september) wanneer jij tijdens kwartaal 5 de activiteiten in jouw klas kunt uitvoeren.
- ▶ Stap 2: je maakt de onderwijsactiviteiten gereed. **Wat ga je doen:**
  - Je ontwerpt voor de vakken Beeldende vorming, Aardrijkskunde, Natuuronderwijs & Techniek, Levensbeschouwing en Dans twee uitdagende en inhoudelijk op elkaar aansluitende onderwijsactiviteiten voor je stageklas. Als je vakken integreert, dan blijft het aantal onderwijsactiviteiten gelijk (10). Je integreert de mediadidactiek (vakgebied ICT) in minimaal vier van de vijf (of acht van de tien) onderwijsactiviteiten.
  - Je werkt in de onderwijsactiviteiten de vier fasen van het opbrengstgericht werken uit: doelen vaststellen, leeractiviteiten ontwerpen en organiseren, leeractiviteiten begeleiden en evalueren.
  - Je formuleert de leerdoelen in samenhang met de leerlijn van de vakken én in samenhang met de behoefte en beginsituatie van de groep. Voor de leerlingen formuleer je de leerdoelen begrijpelijk en je geeft de leerdoelen betekenis. Met de leerdoelen laat jij zien wat de groep, gezien de leerlijn en de ontwikkelingslijn, nodig heeft.

- Je laat in de lesvoorbereidingen zien dat je gebruikmaakt van de **kennisbasis** van elk vakgebied.
  - Je verantwoordt je ontwerp door een relatie te leggen met de onderliggende **leertheorie, ontwerptheorie, instructietheorie en vakdidactiek**, toegespitst op het jongere of het oudere kind.
  - Je laat zien hoe jij in de ontworpen onderwijsactiviteiten **de leeromgeving** inricht op basis van de pedagogische en didactische behoeften van jouw stagegroep. Je biedt de leerlingen de ruimte om **sturing te geven aan hun eigen leerproces**.
  - Je laat zien hoe je in de ontworpen onderwijsactiviteiten aandacht besteedt aan een veilig leerklimaat.
- **Stap 3:** je biedt de voorbereiding van de onderwijsactiviteiten aan bij:
- de domeinexperts: zij kijken naar de geformuleerde doelen en de gekozen leerlijnen.
  - de PPO-docent: hij/zij kijkt naar het lesontwerp.
  - je ontvangt de schriftelijke 'go' van zowel de domeinexperts als van de PPO-docent.
Let op: je moet van de beide docenten de 'go' hebben ontvangen om de lessen te mogen uitvoeren.
- **Stap 4:** je vraagt een schriftelijke goedkeuring aan je mentor op de kritische handelingen B1 en B 2:
- B1: kan de student leerdoelen beschrijven die samenhangen met de leerlijn van de vakgebieden en met de behoefte van de groep?
- B2: kan de student leeractiviteiten ontwerpen die samenhangen met de leerdoelen en met de behoefte van de groep?
- **Stap 5:** je voert de tien onderwijsactiviteiten uit en je schrijft hierover een reflectie.

**4. Welke competenties verwerf jij of versterk jij, zodat jouw onderwijs vakwerk wordt?
Aan welk criterium moet elke competentie voldoen?**

Competenties bij de kritische handeling B 1: leerdoelen in samenhang stellen	
Welke competentie verwerf je of versterk je?	Aan welk criterium moet de competentie die jij toont, voldoen?
1. Verdieping in de kennisbasis Generiek, OJW en KO Standaard 3.1, 3.2 en 3.3	De uitwerking van de onderwijsactiviteiten laat zien dat jij voor de domeinen Beeldende vorming, Aardrijkskunde, Natuuronderwijs & Techniek, Levensbeschouwing en Dans verwijst naar de juiste kenniselementen, ondersteund door PPO en Mediadidactiek. De onderwijsactiviteiten zijn onderbouwd vanuit de kennisbasis en de vakdidactiek van het vakgebied.
2. Leerlijnen beschrijven en toepassen Standaard 3.5	In de uitwerking en in de uitvoering van de onderwijsactiviteiten is het gedeelte van de leerlijn van het vak dat aan de orde is, zichtbaar.
3. Leerdoelen uitleggen Standaard 3.6	De uitwerking van de onderwijsactiviteiten laat zien dat vanuit de leerlijn de juiste lesdoelen zijn gekozen. De lesdoelen zijn concreet geformuleerd met een inhoudsaspect en met een gedragsaspect. De lesdoelen worden in een begrijpelijke taal aan de leerlingen uitgelegd. Je laat zien dat je controleert of de kinderen de lesdoelen begrijpen.
4. Aspecten van leren onderscheiden Standaard 3.9	In de uitwerking van de onderwijsactiviteiten zijn verschillende aspecten van leren zichtbaar, overeenkomstig de 21ste eeuwse vaardigheden: <ul style="list-style-type: none"> • Samenwerking; • Communicatie; • Kritisch denken; • Creativiteit.

Competenties bij de kritische handeling B 2: leeractiviteiten in samenhang ontwerpen	
Welke competentie verwerf je of versterk je?	Aan welk criterium moet de competentie die jij toont, voldoen?
1. Methoden efficiënt en effectief inzetten Standaard 3.7	Je laat in de uitwerking van de onderwijsactiviteiten zien dat je de methoden (of programma's gericht op het jonge kind) op die wijze inzet dat de gestelde leerdoelen worden behaald.
2. Mediadidactiek toepassen Standaard 3.8	Je integreert mediadidactiek in de lessenreeks en verantwoordt dit volgens het TPACK-model.
3. Adequate tijdplanning maken Standaard 4.2	Je laat in de uitwerking van de onderwijsactiviteiten zien dat je in staat bent binnen de beschikbare lestijd een haalbaar onderwijsaanbod te plannen.
4. Leeromgeving inrichten Standaard 4.3	Je laat in de uitwerking van de onderwijsactiviteiten zien dat je in staat bent elementen van de rijke en uitdagende leeromgeving in te zetten en je verantwoordt deze keuze vanuit de literatuur voor het betreffende vak.

5. Hoe word je begeleid in jouw competentie-ontwikkeling tijdens OGP 5 A?

De actoren die jou begeleiden zijn:

- De betrokken domeinexperts: tijdens de lesbijeenkomsten (aanbod in de beroepslijn én aanbod in de expertiselij);
- De klassendocent: tijdens de ASV-bijeenkomsten;
- De medestudenten: tijdens de lesdagen op de pabo kun je aan hen peerfeedback vragen;
- De mentor: tijdens de stagedagen begeleidt jouw mentor jou bij de voorbereiding en de uitvoering.

6. Wat lever je eind kwartaal 5 (= OGP 5 A) in: wanneer, op welke wijze en bij wie?

In week 10 (week van 9 november) lever jij uiterlijk dinsdag 10 november 9.00 uur via de portal in de vorm van een assessmentdossier jouw OGP 5 A-dossier aan:

- Jouw OGP 5 A-dossier bevat 8 documenten:

Document 1: de verantwoording dat jij met jouw OGP 5 A-dossier aan de gestelde criteria voldoet. Je maakt voor de vakken Beeldende vorming, Aardrijkskunde, Natuuronderwijs & Techniek, Levensbeschouwing en Dans de verbinding tussen de theoretische verdieping en de uitvoering in de praktijk. Vervolgens reflecteer je op je persoonlijk leerdoel voor elk vak.

Document 2: de uitwerking van de onderwijsactiviteiten Beeldende vorming.

Document 3: idem voor de onderwijsactiviteiten Aardrijkskunde.

Document 4: idem voor de onderwijsactiviteiten Natuuronderwijs & Techniek.

Document 5: idem voor de onderwijsactiviteiten Levensbeschouwing, gecombineerd met Onderzoek. (Let op: je plaatst alle documenten voor levensbeschouwing ook in jouw ontwikkelingsgerichte portfolio levensbeschouwing en je geeft permissie aan de docent.)

Document 6: idem voor de onderwijsactiviteiten Dans.

Document 7: de verzamellijst ontvangen go domeinexperts én PPO-docent én schriftelijke goedkeuring mentor (zie bijlage 1)

Document 8: jouw blog waarin jij jouw ontwikkeling voor de vakken Engels, Rekenen, Taal, Muziek en PPO zichtbaar maakt.

- Je biedt het OGP 5 A-dossier op dezelfde wijze aan als het CE 1-dossier, dat je aanbod bij afsluiting van kwartaal 4 in de P-fase.
- Je geeft permissie aan jouw klassendocent én aan de beoordelende docent.

7. Onder welke voorwaarde accepteert de klassendocent jouw OGP 5 A-dossier?

Eind kwartaal 5 accepteert de klassendocent jouw OGP 5 A-dossier, als blijkt dat jij tijdens kwartaal 5 A voor de in de beroepslijn aangeboden lessen per vakgebied minstens 75 % aanwezig bent geweest. De domeinexperts houden de aanwezigheid tijdens de lesbijeenkomsten strikt bij.

8. Wat als je niet aan de gestelde voorwaarde voldoet?

Voor de student die niet aan de gestelde voorwaarde voldoet, is een verzwaring van de eisen van toepassing. De verzwaring houdt in dat de student voor het vakgebied waarvoor aan de aanwezigheidsregel niet is voldaan

- **Drie** aaneensluitende onderwijsactiviteiten ontwerpt die aan de gestelde eisen (zie punt 3) voldoen.

9. Afronding OGP 5 A: eerste kans en herkansing

- De eerste kans is in week 10 van kwartaal 5 (= week van 9 november): uiterlijk dinsdag 10 november 9.00 uur lever je via de portal in de vorm van een assessmentdossier jouw OGP 5 A-dossier aan.
- De student die het OGP 5 A-dossier aanbiedt, maar die niet voldoet aan de gestelde eisen, herkanst in week 5 van kwartaal 6 (= week van 14 december).
- De student van wie het OGP 5 A-dossier niet wordt geaccepteerd omdat hij/zij niet aan de aanwezigheidsplicht voldoet, herkanst in week 10 van kwartaal 6 (= week van 1 februari). In week 5 van kwartaal 6 ontvangt hij/zij van de domeinexpert(s) en van de PPO-docent de schriftelijke go op de lessenreeksen.

10. Beoordelingscriteria onvoldoende – voldoende – goed

Onvoldoende	Voldoende	Goed
<p>Er is <i>geen</i> sprake van een ontwerp van een lessenreeks of uitvoering van de lessenreeks.</p> <p>De opdracht geeft <i>geen</i> beeld van de ontwikkeling t.a.v. de kritische handelingen B1 en B2.</p> <p>De opdracht voldoet niet aan de eisen t.a.v. het bewijsmateriaal.</p>	<p>Er is sprake van een <i>opbrengstgericht onderwijsontwerp</i> van een lessenreeks én verantwoording van de uitvoering van de lessenreeks t.a.v. de kritische handelingen B1 en B2.</p>	<p>Er is sprake van een <i>vakgeïntegreerd onderwijsontwerp</i> van een lessenreeks én uitvoering van de lessenreeks of</p> <p>Het ontwerp van de lessenreeks heeft <i>impact</i>: uit de feedback van de werkplek blijkt dat het ontwerp van de lessenreeks waardevol is en dat <i>de lessenreeks door de school wordt ingezet</i>.</p>

11. Toekenning studiepunten OGP 5

OGP 5 is een leertaak die een semester bestrijkt. Dit betekent dat de studiepunten pas worden toegekend na OGP 5 B (= februari 2016). Voor jouw algehele studievoortgang echter is het van groot belang dat jij OGP 5 A begin november met succes kunt afronden. Het afronden van OGP 5 in februari 2016 is namelijk een voorwaarde om deel te nemen aan het CE 2!

12. Vormeisen

Het OGP 5A-dossier stelt de onderstaande vormeisen:

1. De documenten 2 tot en met 7 bevatten visueel materiaal: foto's, filmpjes van de uitgevoerde onderwijsactiviteiten enz.
2. Het schriftelijke taalgebruik beantwoordt aan de gestelde criteria:
  - De spelling is correct.
  - De woordenschat is goed gekozen.
  - De zinsbouw (formulering) is correct.
  - De interpunctie (woord- en leestekens) is correct.
  - De schrijfstijl is zakelijk.

3. Toepassing van de APA-richtlijnen bij:

- De bronnenvermelding in de tekst;
- De literatuurlijst.

13. Studieaanbod per vakgebied

Aardrijkskunde

In OGP 5 gaan we aan de slag met concretiseren. Allereerst verkennen we het bronnengebruik binnen aardrijkskunde. Vervolgens gaan we aan de slag met verschillende manieren van concretiseren: visualiseren, personaliseren, actualiseren, simuleren en actualiseren. Al deze concretiseringsvormen kun je vertalen naar activiteiten in het basisonderwijs. Je leert hoe je ze kunt toe passen in groep 1 t/m 8.

Bronnen

1. Van den Berg, G. e.a. (2009). *Handboek vakdidactiek aardrijkskunde.H 6*. Enschede, Ipskamp Drukkers B.V.
2. Peters, A., Westerveen, F. (2010). *Geowijzer. H16*. Groningen/Houten, Noordhoff Uitgevers bv.

Beeldende vorming

Goed beeldend onderwijs sluit perfect aan bij de 21ste eeuwse vaardigheden: samenwerking, communicatie, kritisch denken en creativiteit.

In OGP 5 gaan we bij beeldende vorming aan de slag met de volgende begrippen:

- Kennisbasis *aanvullen*
  - Beginsituatie *vaststellen*
  - Kerndoelen en leerlijnen *betrekken*
  - Beeldende doelen *formuleren*
  - Creativiteitsbevordering *stimuleren*
  - Onderzoekend leren *uitlokken*
  - Reggio-Emilia-benadering *verkennen*
  - Thematisch werken *organiseren*
  - Educatief ontwerp *uitvoeren*
  - Rijke leeromgeving *aanbieden*
  - Procesgerichte Didactiek *toepassen*
  - Beeldende kunst erbij betrekken *ter inspiratie*
  - Beeldend proces *op gang brengen*
  - Materiaalkennis *verrijken*
  - Toetsing en evaluatie *uitvoeren*
- Je leert hiermee goed beeldend-onderwijs verder vorm te geven in activiteiten die passen bij jouw stageklas in het basisonderwijs (voor groep 1 t/m 8).

Bronnen

H-1 fase verplichte literatuur voor de toets

1. Schasfoort, B. (2012). *Beeldonderwijs en didactiek* (4^e druk). Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers.

Kwartaal 5

Hoofdstuk 7: Orde op zaken bij beeldend onderwijs (pp. 191-216)

Hoofdstuk 11: Materiaal en gereedschap (pp. 277-296)

Kwartaal 6

Hoofdstuk 2.9/ 2.10: (pp. 49-56)

Hoofdstuk 8: (pp. 219-235)

Hoofdstuk 9: (pp. 239-250)

Daarnaast aanbevolen bronnen op de leeromgeving van de portal.

Dans

Binnen het aanbod dans ligt de focus op het ontwerpen van danslessen. Hierbij leert de student de lesstructuur van dans hanteren. De student leert om een dansles op te bouwen vanuit vijf lesfasen en kan verschillende dansactiviteiten aan het MVB-model koppelen. De student krijgt ideeën aangereikt voor zijn of haar onderwijsactiviteiten dans. Hierbij zal vanuit twee invalshoeken worden gewerkt: dans als cultuurgoed en dans als didactisch middel. Bij dans als didactisch middel leert de student hoe dans kan worden verbonden aan OJW. Tijdens de lessen is er een constante afwisseling tussen theorie en praktijk.

Bronnen

1. Heijdanus-de Boer, E., Nunen, A. van. & A., Valenkamp, M. (red.). (2014). *Dans!: Praktisch handboek voor het basisonderwijs* (1e druk). Bussum: Uitgeverij Coutinho
2. Speth, M., (2012). *Dansspettters* (1e druk). Maastricht: Speth, M.

Engels

Samenvatting studieaanbod

Je leert hoe je in het basisonderwijs de lessen Engels kunt geven in het Engels op een speelse en communicatieve manier. Je leert uit te gaan van de kennisbasis Engels, de kerndoelen en de Eibo-thema's. Je werkt met regelmaat aan je "classroom language" en bereidt allerlei korte lesactiviteiten voor in het Engels.

Bronnen

1. Bodde-Alderlieste, M. en Schokkenbroek, J. (2011). *Engels in het basisonderwijs* (pp. 11 – 94; 121 – 180; 213 – 235; 267 – 300) Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers
2. Oskam, S. (2010). *Praktische taalvaardigheid voor Engels in het basisonderwijs* (pp. 14 – 62) Bussum: Uitgeverij Coutinho

Levensbeschouwelijke didactiek en Burgerschap

Bij de didactiek ga je samen met één collega uit van het themaverkenningformulier, dat is de voorbereiding voor de lesvoorbereiding. Centraal daarin staat een moreel vraagstuk of morele situatie. Dat wordt bij de kinderen in ieder geval via een verhaal gebracht en heeft betrekking op 'burgerschap'. Let bij de samenstelling van het verhaal op de documenten die gaan over 'een goed dilemma', 'wat zijn morele vragen?' en 'Verhalen vertellen' etc. te vinden in N@tschool onder F09. Vervolgens ga je aan de hand van de overzichten van werkvormen verder nadenken wat je rond het gekozen thema rond burgerschap nog meer zou willen doen. Bedenk zelf een aantal verschillende activiteiten die je zou kunnen uitvoeren op je stageschool. Ga evt. in overleg met je mentor.

Stel: je hebt nu 10 mogelijke werkvormen gevonden/bedacht... dan ga je nu vaststellen hoeveel onderwijsactiviteiten je wilt geven. Je wilt twee activiteiten verzorgen? Dan verdeel je de verschillende werkvormen over die twee. Voor inhoudelijke vulling van het thema burgerschap ga je de inhoud bekijken die staan in de map 'Burgerschap' in N@tschool. Natuurlijk neem je ook de verworven kennis en ervaringen uit de aangeboden lessen mee in je werk.

Bronnen

1. Schepper, J. de (2004). *Levensbeschouwing ontwikkelen*. Hilversum: Kwintessens
2. Schouten, H. (2004). *De vijf religies van de wereld*. Kampen: Ten Have

ONTWERP NATUUR EN TECHNIEK THEMA 5A

De beroepslijn van thema 5A baseert zich op de volgende kernwaarden:

- Hoofdpijnen
  - Onderzoekend leren

- Kennisbasis natuuronderwijs
  - Nb. het natuurkunde deel is ondervangen door Techniek en Ik.
  - Kernbegrippen:
    1. Natuurwetenschappelijke denk- en werkwijze;
    2. Onderzoekend leren en leren onderzoeken;
    3. De onderzoekscyclus:
      - a. Hypothese en verklaring
      - b. Verifiëren / verificatie
      - c. Causaliteit / causaal denken
    4. Onderzoeksvaardigheden;
    5. Stappenplan(nen) voor een les NaO.

BRONNEN

Aanbevolen:

1. De Vaan, E., & Marell, J. (2012). *Praktische didactiek voor natuuronderwijs* (7e druk ed.). Bussum: Uitgeverij Coutinho.
  - Hoofdstuk: 13, 18, 19, 20, 21

2. Kersbergen, C., & Haarhuis, A. (2010). *Natuuronderwijs Inzichtelijk* (3e druk ed.). Bussum: Uitgeverij Coutinho.
  - Hoofdstuk 4 = **ecologie** en milieu
  - Hoofdstuk 5.2-5.5 = natuurkunde o.a. vanwege relatie met vakwerk

Verdiepend:

1. De Vaan, E., & Marell, J. (2012). *Praktische didactiek voor natuuronderwijs* (7e druk ed.). Bussum: Uitgeverij Coutinho.
  - Hoofdstuk: 23

Onderzoek in OGP 5 A én B

De thema's uit het studieaanbod Levensbeschouwelijke didactiek en Burgerschap én Beroepsethiek staan centraal bij de bijeenkomsten onderzoek. In grote lijnen wordt de opzet van een onderzoek behandeld.

De inhoudelijke verdieping – het zelf onderzoek doen – komt tot stand n.a.v. de thema's vanuit levensbeschouwing.

Bronnen

1. Kallenberg, T. e.a. (2011). *Ontwikkeling door onderzoek*. Amersfoort: ThiemeMeulenhoff

PPO

Samenvatting studieaanbod

Tijdens OGP 5 A komt in de PPO-lessen aan de orde: *onderwijs ontwerpen waarbij je kinderen aan het werk zet met spel- en leeractiviteiten volgens de 21^e eeuwse vaardigheden: communicatie, samenwerking, kritisch denken en creativiteit*. Wanneer kinderen onderzoekend kunnen leren krijgen zij beter inzicht hoe de wereld om hen heen functioneert. De leeropbrengsten die bereikt worden door de kinderen worden hoger wanneer kinderen zelf ook initiatieven kunnen nemen. Een rijke en uitdagende leeromgeving én inzet van mediadidactiek (kinderen aan het werk met tablets en computers) zijn daarbij ondersteunend.

De uitgangspunten en werkwijzen van traditionele en moderne onderwijsvernieuwingsscholen bieden kansen en mogelijkheden om onderwijsactiviteiten met kinderen nieuwe impulsen te geven.

Bronnen

1. Bakx, A., Ros, A. & Teune, P. (2012). *Opbrengstgericht onderwijs ontwerpen*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.
Hoofdstuk 1: Visie op onderwijs: waarom opbrengstgericht ontwerpen?
Hoofdstuk 4: Doelen vaststellen voor opbrengstgericht ontwerpen.
Hoofdstuk 5: Ontwerpen van leeractiviteiten.
Hoofdstuk 6: Effectieve organisatie van leeractiviteiten.
Hoofdstuk 7: Het begeleiden van leeractiviteiten.
Hoofdstuk 8: Evalueren.
2. Veen, T, van der, Wal, J. van der. (2012). *Van leertheorie naar onderwijspraktijk*. Groningen/ Houten: Noordhoff
Hoofdstuk 6: Constructivistische opvattingen over leren.
3. Luitjes, M & Zeeuw-Jans, I. de (2011). *Ontwikkeling in de groep*. Bussum: Coutinho
Hoofdstuk 7: Rollen in de groep.

4. Brouwers, H. (2010). *Kiezen voor het jonge kind*. Bussem: Coutinho
- Hoofdstuk 2: Ontwikkeling van jonge kinderen.
- Hoofdstuk 3: Het belang van spel voor de ontwikkeling van jonge kinderen.
- Hoofdstuk 4: Doelen voor de onderbouw.
- Hoofdstuk 5: Pedagogisch handelen.
- Hoofdstuk 6: Didactisch handelen.
- Hoofdstuk 7: Visies, werkplannen en programma's.

Rekenen

Globaal komen in kwartaal 5 (OGP 5A) drie belangrijke thema's aan bod. Dat zijn:

- Beginsituatie van leerlingen in beeld;
- Een goede rekeninstructie;
- Werkvormen.

Aan die thema's zijn verschillende onderwerpen gekoppeld. Deze onderwerpen komen aan bod:

- Beginsituatie in beeld: omgaan met emoties in de rekenles en het inschatten van verschillende handelingsniveaus in je klas, m.b.v. het handelingsmodel rekenen.
- Een goede rekeninstructie: de toepassing van verschillende soorten instructie
- Werkvormen: probleem-georiënteerd rekenonderwijs (big idea)

Bronnen

Artikelen:

1. Dolk, M. (2005). Aandacht voor 'big ideas' in de wiskunde. Kinderen discussiëren over hun wiskundige ontdekkingen. *Volgens Bartjens 25 (2)*, 4-7.
2. Gravemeijer, K. (2015). Rekenen met perspectief. Wat leerlingen moeten kunnen in de 21^e eeuw. *Volgens Bartjens 34 (5)*.

Boeken:

1. Oonk, W. , Lit, S. e.a. (2013). *Rekenen-wiskunde in de praktijk: Verschillen*. (pp. 49-101). Groningen: Noordhoff
2. Notten, C., Versteeg, B., Martens, L. (2014). *Leren rekenen, ook als het moeilijk wordt*. Assen: Uitgeverij van Gorcum

Taal

We gaan in de bijeenkomsten met elkaar werken rondom de leerlijnen voor de verschillende taaldomeinen: spreken en luisteren, woordenschat, technisch lezen, begrijpend lezen, schrijven, taalbeschouwing, beginnende geletterdheid. Wat mag ik van een kind in groep 4 verwachten of vragen als het gaat om het schrijven van een tekst? Welke begrijpend-leesstrategieën bied ik aan in groep 6 en waarom doe ik dat juist dan? Daarnaast gaan we kijken naar de criteria om de leerstof te ordenen. Waarom wordt het onderdeel 'meervoud met een trema' vaak in groep 7 aangeboden? We gaan ook in op jouw rol als begeleider. Hoe kun je kinderen zelfontdekkend aan de slag laten gaan met taalbeschouwing? Welke vaardigheden vraagt dat van jou als leerkracht? Waarom is modellen zo belangrijk voor de taalontwikkeling van kinderen binnen de verschillende domeinen?

Bronnen

1. Paus, H. (red.) (2014) *Portaal - Praktische taaldidactiek voor het primair onderwijs*. Bussum: Coutinho
2. Huizenga, H. & Robbe, R. (2013). *Basiskennis taalonderwijs*. Groningen: Noordhoff

OGP 5B Voortgang

Leerlingen begeleiden en volgen, leeractiviteiten evalueren en bijsturen

Competentie-ontwikkeling tijdens kwartaal 6 (=OGP 5 B)

1. Voortgang

Hier staat het begeleiden en volgen van leerlingen centraal vanuit de drie psychologische basisbehoeften: relatie, competentie en autonomie. Ook het evalueren, het toetsen en het registreren van gegevens komen aan de orde. Ten slotte laat je zien dat je aan de hand van meetresultaten en van toetsgegevens de juiste conclusies kunt trekken.

2. Hoe ga je tijdens kwartaal 6 verder werken aan je competentie-ontwikkeling?

- Sub-opdracht 1: je gaat twee inhoudelijk op elkaar aansluitende onderwijsactiviteiten ontwerpen voor de vakken Engels, Rekenen, Taal, Geschiedenis en Muziek. Het begeleiden en volgen van de leerlingen staat centraal in de lesontwerpen. Ook het toetsen, het registreren van meetgegevens en het evalueren geef je een plaats. Je voert de tien onderwijsactiviteiten uit.
- Sub-opdracht 2: je gaat voor de vakken Bewegingsonderwijs, Natuuronderwijs & Techniek, Levensbeschouwing, Drama en PPO jouw blog verrijken. Zoals tijdens OGP 5 A maak jij in het blog jouw vakinhoudelijke en didactische competentieontwikkeling zichtbaar aan de hand van de leerdoelen die jij voor dat vakgebied hebt gekozen. Je vraagt aan twee medestudenten om op jouw blog te reageren. De betrokken vakdocenten begeleiden jou hierbij tijdens de lesbijeenkomsten.

3. Stappenplan om jouw competentie-ontwikkeling te sturen?

Het onderstaande stappenplan helpt jou om je competentie-ontwikkeling te sturen:

- ▶ Stap 1: op maandag 16 november overleg je met je mentor wanneer jij tijdens kwartaal 6 de onderwijsactiviteiten in jouw klas kunt uitvoeren.
- ▶ Stap 2: je maakt de onderwijsactiviteiten gereed. **Wat ga je doen:**
  - Je ontwerpt voor de vakken Engels, Rekenen, Taal, Geschiedenis en Muziek twee uitdagende en inhoudelijk op elkaar aansluitende onderwijsactiviteiten voor je stageklas. Als je de vakken integreert, dan blijft het aantal onderwijsactiviteiten gelijk (10).
  - Je werkt in de onderwijsactiviteiten de vier fasen van het opbrengstgericht werken uit: doelen vaststellen, leeractiviteiten ontwerpen en organiseren, leeractiviteiten begeleiden en evalueren.
  - Je formuleert de leerdoelen in samenhang met de leerlijn van de vakken én in samenhang met de behoefte/beginsituatie van de groep. Voor de leerlingen formuleer je de leerdoelen begrijpelijk en je geeft de leerdoelen betekenis. Met de leerdoelen laat jij zien wat de groep, gezien de leerlijn en de ontwikkelingslijn, nodig heeft.
  - Je laat zien dat je gebruikmaakt van de **kennisbasis** van elk vakgebied.
  - Je verantwoordt je ontwerp door een relatie te leggen met de onderliggende **leertheorie, de ontwerptheorie en de instructietheorie en vakdidactiek**, toegespitst op het jongere of oudere kind.
  - *Voor de lessenreeksen Rekenen en Taal differentieer je minimaal naar twee (liefst drie) niveaus. Voor de kleutergroepen echter betekent dit een afstemming van de onderwijsactiviteiten op de ontwikkelingsniveaus van de kleuters.*
  - Je laat zien hoe jij in de ontworpen onderwijsactiviteiten de **leeromgeving** inricht op basis van de pedagogische en didactische behoeften van jouw stagegroep.
  - Je laat zien hoe je een veilig leerklimaat creëert.
  - *Je laat zien hoe jij gebruikmaakt van de feedbackcyclus.*

- **Stap 3:** je biedt de voorbereiding van de onderwijsactiviteiten aan bij:
- de domeinexperts: zij kijken naar de geformuleerde doelen en de gekozen leerlijnen.
  - de PPO-docent: hij/zij kijkt naar het lesontwerp.
  - je ontvangt een schriftelijke 'go' van zowel de domeinexperts als van de PPO-docent.
- Let op:** je moet van de beide docenten de 'go' hebben ontvangen om de lessen te mogen uitvoeren.
- **Stap 4:** je vraagt een schriftelijke goedkeuring aan je mentor op de kritische handelingen B3 en B4
- B3: kan de student onderwijsactiviteiten, die samenhangen met de leerlijn van de vakken en met de behoefte van de groep, begeleiden en tussentijds evalueren?
- B4: kan de student onderwijsactiviteiten, die samenhangen met de leerlijn van de vakken en met de behoefte van de groep, evalueren en beoordelen op het vlak van opbrengsten?
- **Stap 5:** je voert de tien onderwijsactiviteiten uit en je schrijft hierover een reflectie.

4. Welke competenties verwerf jij of versterk jij tijdens kwartaal 6? Aan welk criterium moet elke competentie voldoen?

Competenties bij de kritische handeling B 3: leeractiviteiten in samenhang begeleiden en tussentijds evalueren	
Welke competentie verwerf je of versterk je?	Aan welk criterium moet de competentie die jij toont, voldoen?
1. Verdieping van de kennisbasis Engels, Rekenen, Taal, Geschiedenis en KO Standaard 3.1, 3.2 en 3.3	De uitwerking van de onderwijsactiviteiten laat zien dat jij voor de domeinen Engels, Rekenen, Taal, Geschiedenis en Muziek verwijst naar de juiste kenniselementen. De onderwijsactiviteiten zijn onderbouwd vanuit de kennisbasis van het vak.
2. Feedup, feedforward en feedback inzetten Standaard 3.15	Je geeft voorbeelden van het toepassen van feedup en feedforward en feedback tijdens de uitvoering van de onderwijsactiviteiten.
3. Leerlingvragen verbinden aan conceptuele kennis Standaard 3.20	Je geeft voorbeelden waarin je vragen van leerlingen verbindt met kenniselementen die centraal staan binnen de inhoud van de onderwijsactiviteiten.

4. Wederzijdse afspraken maken Standaard 4.5	Je toont aan dat je samen met leerlingen afspraken kan maken en deze ook naleeft.
5. Improviseren ten behoeve van een goed leerwerkklimaat Standaard 4.8	Je benoemt momenten waarin je laat zien dat je kunt omgaan met onverwachte situaties en dat je in staat bent mee te bewegen met wat zich in de groep voordoet ten behoeve van een goed leerwerkklimaat.

Competenties bij de kritische handeling B 4: evalueren en beoordelen van opbrengsten van samenhangende leeractiviteiten	
Welke competentie verwerf je of versterk je?	Aan welk criterium moet de competentie die jij toont, voldoen?
1. Onderwijsactiviteiten aanpassen op basis van evaluatie en feedback van leerlingen. Standaard 3.16	Je laat zien dat je in staat bent tussentijds op verschillende manieren te evalueren met kinderen. Je laat tevens zien op welke wijze je de opbrengsten van deze evaluaties verwerkt hebt in het verdere verloop van de onderwijsactiviteit.
2. Analyse van toetsresultaten volgens opbrengstgericht werken Standaard 3.17	Je laat toetsresultaten Rekenen en Taal zien, analyseert deze resultaten op groepsniveau en geeft ze betekenis voor het leerproces binnen de onderwijsactiviteit.
3. Bestaande toetsen afnemen Standaard 3.18	Je laat zien dat je methodegebonden en/of niet-methodegebonden toetsen Rekenen en Taal afneemt.
4. Leerlinggegevens registreren Standaard 3.19	Je voert leerlinggegevens in het volgsysteem dat de school hanteert.

5. Hoe word je begeleid in jouw competentie-ontwikkeling tijdens OGP 5 B?

De actoren die jou begeleiden, zijn dezelfde als tijdens OGP 5 A.

6. Wat lever je eind kwartaal 6 (= OGP 5 B) in: wanneer, op welke wijze en bij wie?

In week 10 (week van 1 februari) lever jij uiterlijk dinsdag 2 februari 9.00 uur via de portal in de vorm van een assessmentdossier jouw OGP 5 B-dossier aan:

- Jouw OGP 5 B-dossier bevat 8 documenten:
- Document 1: bevat de verantwoording dat jij met jouw OGP 5 B-dossier aan de gestelde criteria voldoet. Concreet:
  - Je maakt voor de vakken Engels, Rekenen, Taal, Geschiedenis en Muziek de verbinding tussen de theoretische verdieping en de uitvoering in de praktijk.
  - Vervolgens reflecteer je op je persoonlijk leerdoel voor elk vak.
  - Voor de competenties onder de kritische handeling B3 lever je bij het bewijsmateriaal ondersteunende filmfragmenten aan.

Document 2: de uitwerking van de onderwijsactiviteiten Engels.

Document 3: idem voor de onderwijsactiviteiten Rekenen.

Document 4: idem voor de onderwijsactiviteiten Taal.

Document 5: idem voor de onderwijsactiviteiten Geschiedenis.

Document 6: idem voor de onderwijsactiviteiten Muziek.

Document 7: de verzamellijst ontvangen go domeinexperts én PPO-docent én schriftelijke goedkeuring mentor OGP 5 B(zie bijlage 2).

Document 8: jouw blog waarin jij jouw ontwikkeling voor de vakken Bewegingsonderwijs, Natuuronderwijs & techniek, Levensbeschouwing, Drama en PPO zichtbaar maakt.

Let op: je plaatst alle stukken van levensbeschouwing (alook de schriftelijke go van de domeinexpert levensbeschouwing en onderzoek én de schriftelijke goedkeuring van de mentor) in jouw ontwikkelingsgerichte portfolio levensbeschouwing en je geeft de docent permissie.

- Je biedt het OGP 5 B-dossier op dezelfde wijze aan als het OGP 5 A-dossier.
- Je geeft permissie aan jouw klassendocent én aan de beoordelende docent.

7. Onder welke voorwaarde accepteert de klassendocent jouw OGP 5 B-dossier?

Eind kwartaal 6 accepteert de klassendocent jouw OGP 5 B-dossier, als blijkt dat jij tijdens kwartaal 5 B voor de in de beroepslijn aangeboden lessen per vakgebied minstens 75 %

aanwezig bent geweest. De docenten houden de aanwezigheid tijdens de lesbijeenkomsten strikt bij.

8. Wat als je niet aan de gestelde voorwaarde voldoet?

Voor de student die niet aan de gestelde voorwaarde voldoet, is een verzwaring van de eisen van toepassing. De verzwaring houdt in dat de student voor het vakgebied waarvoor aan de aanwezigheidsregel niet is voldaan

- **Drie** aaneensluitende onderwijsactiviteiten ontwerpt die aan de gestelde eisen (zie punt 3) voldoen.

9. Afronding OGP 5 B: eerste kans en herkansing

- De eerste kans is in week 10 van kwartaal 6 (= week van 1 februari): uiterlijk dinsdag 2 februari 9.00 uur lever je via de portal in de vorm van een assessmentdossier jouw OGP 5 B-dossier aan.
- De student die het OGP 5 B-dossier aanbiedt, maar die niet voldoet aan de gestelde eisen, herkanst in week 5 van kwartaal 7 (= week van 14 maart).
- De student van wie het OGP 5 B-dossier niet wordt geaccepteerd omdat hij/zij niet aan de aanwezigheidsplicht voldoet, herkanst in week 10 van kwartaal 7 (=week van 18 april). In week 5 van kwartaal 7 ontvangt hij/zij van de domeinexpert(s) en van de PPO-dcoent de schriftelijke go op de lessenreeksen.

10. Beoordelingscriteria onvoldoende – voldoende – goed

Onvoldoende	Voldoende	Goed
<p>Er is <i>geen</i> sprake van een ontwerp van een lessenreeks of uitvoering van de lessenreeks.</p> <p>De opdracht geeft <i>geen</i> beeld van de ontwikkeling t.a.v. de kritische handelingen B1 en B2.</p> <p>De opdracht voldoet niet aan de eisen t.a.v. het bewijsmateriaal.</p>	<p>Er is sprake van een <i>opbrengstgericht onderwijsontwerp</i> van een lessenreeks én verantwoording van de uitvoering van de lessenreeks t.a.v. de kritische handelingen B1 en B2.</p>	<p>Er is sprake van een <i>vakgeïntegreerd onderwijsontwerp</i> van een lessenreeks én uitvoering van de lessenreeks</p> <p>of</p> <p>Het ontwerp van de lessenreeks heeft <i>impact</i>: uit de feedback van de werkplek blijkt dat het ontwerp van de lessenreeks waardevol is en dat <i>de lessenreeks door de school wordt ingezet</i>.</p>

11. Het met elkaar delen van de leeropbrengsten OGP 5

- In week 10, op donderdagochtend 4 februari, presenteren jullie in groepen van 5 tot 6 studenten aan elkaar wat jullie hebben gedaan tijdens OGP 5 A en OGP 5 B, geïllustreerd met filmfragmenten. Iedere student presenteert maximaal 5 minuten. Daarna volgt feedback van de medestudenten.

12. Toekenning studiepunten OGP 5

OGP 5 is een leertaak die een semester bestrijkt. Dit betekent dat de studiepunten worden toegekend na OGP 5 B (= februari 2016). De student die voldoet voor OGP 5 A én voor OGP 5 B ontvangt 16 studiepunten. Op de HKE-portal wordt onder de naam van de betreffende student het OGP 5-formulier ingevuld. De 16 studiepunten worden bijgeschreven in Progress-WWW.

De studiepunten voor Levensbeschouwing worden bij het CE 3 toegekend.

13. Vormeisen

Het OGP 5 B-dossier stelt de onderstaande vormeisen:

1. De documenten 1 tot en met 7 bevatten visueel materiaal: foto's, filmpjes van de uitgevoerde onderwijsactiviteiten enz.

2. Het schriftelijke taalgebruik beantwoordt aan de gestelde criteria:

- De spelling is correct.
- De woordenschat is goed gekozen.
- De zinsbouw (formulering) is correct.
- De interpunctie (woord- en leestekens) is correct.
- De schrijfstijl is zakelijk.

3. Toepassing van de APA-richtlijnen bij:

- De bronnenvermelding in de tekst;
- De literatuurlijst.

14. Studieaanbod per vakgebied

Beroepsethiek

Eén van de uitdagingen waar je als leraar mee te maken krijgt, is het nemen van beslissingen in vaak lastige morele dilemma's: mag ik die leerlingen naar een lagere niveaugroep plaatsen? Moet ik die jongen nu streng straffen of is overleg in de groep beter? Moet ik die ouders openlijk met de slechte resultaten van hun kind confronteren? Hoe gaan leerlingen (collega's, ouders) om met de 'social media' of de '21 century skills'...? Dit leerarrangement biedt jullie een handreiking om op systematische wijze over morele dilemma's te praten en tot een beslissing te komen. Aan de orde komen morele waarden die in het geding zijn bij: respect voor de eigen verantwoordelijkheid van de leerling, gelijkwaardige behandeling, zwijgplicht, omgaan met verschillen in culturele en levensbeschouwelijke waarden, hanteren van machtsmiddelen en omgaan met agressie, solidariteit met collega's, en verantwoordelijkheid naar de ouders.

Bronnen

1. Schepper, J. de (2004). *Levensbeschouwing ontwikkelen*. Hilversum: Kwintessens
2. Schouten, H. (2004). *De vijf religies van de wereld*. Kampen: Ten Have

Drama

In dit leerarrangement drama gaan we in op de volgende drie aspecten:

Werkvormen

Verkenning drama-werkvormen vanuit de drie hoofdgebieden: taal, beweging en spel met als doel zicht te krijgen op “hoe drama zich manifesteert in de basisschool” en om tot een gemeenschappelijk drama-beeld te komen.

Spelbeleving

Onderzoek naar de beleving van kinderen bij drama-activiteiten.

Doel: bewust worden dat bij drama de beleving van kinderen een belangrijke voorwaarde is voor een drama-les.

Doelen en leerlijnen

Drama in doel domeinen kunnen plaatsenvan, waarbij het belangrijk is om zicht te krijgen op de verschillen tussen vakspecifieke doelen en persoonlijkheidsvormende doelen. Kennis nemen en onderzoeken van de specifieke concentrische opbouw van de leerlijn drama.

Een verdere theoretische verdieping is een voorwaarde om inzichten en kennis te optimaliseren. Hiervoor gebruiken we verschillende bronnen zoals o.a.

De Kennisbasis. Vanzelfsprekend gaat het hier om inzichten gericht op de inhoud van OGP 5.

Bronnen

1. Nooij, H. de (2012). *Kijk op spel, drama voor de Pabo* (Hoofdstuk 1 en Hoofdstuk 3 paragraaf 3.5 en 3.13). Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers
2. *Een goede basis: kennisbasis Drama*. Advies van de Commissie kennisbasis Pabo. Cirkelmodel drama. Wordt uitgereikt tijdens de bijeenkomst 1.

Engels

Samenvatting studieaanbod

Je krijgt de didactische tools in handen om goede lessen (vroeg) Engels op te bouwen. Je leert rekening te houden met verschillende leerstijlen van leerlingen en je weet hoe je de verschillende vaardigheden kunt laten oefenen. Tevens leer je hoe je deze vaardigheden kunt toetsen.

Bronnen

3. Bodde-Alderlieste, M. en Schokkenbroek, J. (2011). *Engels in het basisonderwijs* (pp. 11 – 94; 121 – 180; 213 – 235; 267 – 300). Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers
4. Oskam, S. (2010). *Praktische taalvaardigheid voor Engels in het basisonderwijs* (pp. 14 – 62). Bussum: Uitgeverij Coutinho

Geschiedenis

Doel

Je kunt multiperspectiviteit toepassen in je geschiedenislessen.

Je kunt standplaatsgebondenheid (uit de kennisbasis geschiedenis van Meijerink) toepassen in je geschiedenislessen.

Je kunt het thema oorlog benoemen en concreet maken voor jezelf en voor kinderen.

Excursie kamp Vught: vrijdag 27 november om half twaalf (onder voorbehoud)

Bronnen

1. Kennisbasis commissie Meijerink
2. Kooij, C. (2013). *Geschiedenis & Samenleving*. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers
3. Geschiedeniscanon. <http://www.entoen.nu/>

Mediawijsheid-ICT

Bij mediawijsheid-ICT ligt vooral het accent op een rijk gevuld portfolio met eigen producten die gericht zijn op het uitbreiden van het pedagogisch- didactisch handelen met behulp van ICT op hoofdfaseniveau.

Aan het einde van elke mediawijsheid-ICT-bijeenkomst krijg je portfoliosuggesties om het aanbod te verwerken. Aanwezigheid is dus een vereiste.

Je verzamelt voor je competentieontwikkeling bewijsstukken in je portfolio aan de hand van de volgende mediawijsheid-ICT-begrippen:

- cognitivisme en constructivisme volgens Siemens
- TPACK-model
- model van Beauchamp
- bijgestelde taxonomie van Bloom
- multimediatheorie van Mayer
- gaming / gamification
- Gardner en ICT
- hoogbegaafdheid en ICT
- leerlingvolgsysteem / ParnasSys
- groepskaart en het didactisch groepsplan

Bronnen

1. Rooij, A.J. van.; Jansz, J; Schoenmakers, T (2010). *Effecten van games*. Zoetermeer: Stichting Kennisnet Onderzoeksreeks, nr. 25
2. Voogt, J. & Fisser, P & Tondeur, J (2010). *Maak kennis met TPACK: hoe kan een leraar ICT integreren in het onderwijs?* Zoetermeer: Stichting Kennisnet Onderzoeksreeks, nr. 26

Muziek

Muziek verzorgt aanbod in de beroepslijn.

Jij gaat jouw competentie-ontwikkeling richten op het inhoudelijk diepgaander ontwerpen van leeractiviteiten. Jij leert onderwijs ontwerpen dat nog beter aansluit bij jouw stageklas.

Je gaat twee inhoudelijk op elkaar aansluitende onderwijsactiviteiten ontwerpen voor het vak muziek volgens de criteria van OGP5. Je integreert mediawijsheid (ICT) in deze onderwijsactiviteiten. Je voert beide onderwijsactiviteiten uit.

Daarvoor worden in de lesbijeekkomsten goed practises verkend. De volgende uitgangspunten zijn daarbij belangrijk.

Je spant je in om vernieuwend muziekonderwijs een impuls te geven. Je ervaart binnen en buiten de opleiding welke kracht ervan uitgaat. De beleving wordt de motor voor initiatief. Zelf de kick ervaren van zingen, spelen, luisteren, bewegen, is bepalend voor de vorming van een kunstzinnige attitude.

Je bent in staat om muzikale ontwikkeling bij kinderen te bewerkstelligen door activiteiten te ontplooiën rondom:

Muziek

MUZIEK MAKEN (Productie en reproductie): waarbij kinderen (samen) zingen /spelen in de zin van produceren, bedenken, verzinnen. Bij reproducen moet de nadruk liggen op het nieuw maken van het oude (eigen touch) Aandacht voor componeren en improviseren, vocaal, op instrumenten en niet instrumenten is belangrijk.

Bij het maken van muziek moet volledig en voortdurend geappelleerd worden aan fantasie, het voorstellingsvermogen, de verwondering en nieuwsgierigheid van kinderen. Het uitgangspunt is een veilige, positieve leeromgeving.

LUISTEREN: (receptie): waarbij je kinderen laat deelnemen aan muziek als sociaal-culturele activiteit (getting them involved). Je zorgt voor breed luisteraanbod. Muziek uit de "buitenwereld" moet een plaats krijgen in de schoolwerkelijkheid. Naast popmuziek, is er aandacht voor jazz, wereldmuziek en klassieke muziek. Kennismaking met uiteenlopende stijlen en genres moet leiden tot meer en intensievere participatie aan een brede muziekcultuur, tot bewust en kritisch luisteren.

VASTLEGGEN: (Productie, reproductie en reflectie) waarbij je kinderen begeleidt bij het exploreren en ontwikkelen van niet traditionele notatiewijzen. Noteren van muziek op een grafische wijze is een belangrijke stimulator en vernieuwer van de muzikale ontwikkeling. Het biedt b.v. een middel tot reflectie.

REFLECTIE: waarbij hij kinderen begeleidt bij het "verslag" doen van betekenisvolle ervaringen, opgedaan tijdens muzikale activiteiten. Een muzikaal ontwikkelingsproces en leeropbrengst worden in een muzikaal portfolio vastgelegd.

Bronnen

1. Lei, R. van der, Haverkort, F., & Noordam, L. (2010). *Muziek Meester 1 + Voucher*. Baarn: ThiemeMeulenhoff (3e druk)
2. De Jong, L., Van der Heijden, A. (2005) *Gevangen in een schelp*. Groningen/Houten: Wolters-Noordhoff
3. Evelein, F. (2007). *Coöperatief leren in muzikaleer*, H Buitgevers Baarn

ONTWERP NATUUR EN TECHNIEK THEMA 5B

De beroepslijn van Thema 5B baseert zich op de volgende kernwaarden:

- Hoofdlijnen
  - Natuur- en milieu-educatie

- Kennisbasis natuuronderwijs
  - Nb. het natuurkunde deel is ondervangen door Techniek en Ik.
  - Kernbegrippen:
    1. Natuurwetenschappelijke denk- en werkwijze;
    2. Onderzoekend leren en leren onderzoeken;
    3. De onderzoekscyclus:
      - a. Hypothese en verklaring
      - b. Verifiëren / verificatie
      - c. Causaliteit / causaal denken
    4. Duurzaamheid;
    5. Wisselwerking (bv. tussen organismen en hun omgeving).

BRONNEN

Aanbevolen:

1. De Vaan, E., & Marell, J. (2012). *Praktische didactiek voor natuuronderwijs* (7e druk ed.). Bussum: Uitgeverij Coutinho.
  - Hoofdstuk: 13, 18, 19, 20, 21
2. Kersbergen, C., & Haarhuis, A. (2010). *Natuuronderwijs Inzichtelijk* (3e druk ed.). Bussum: Uitgeverij Coutinho.
  - Hoofdstuk 4 = **ecologie** en milieu

Verdiepend:

1. De Vaan, E., & Marell, J. (2012). *Praktische didactiek voor natuuronderwijs* (7e druk ed.). Bussum: Uitgeverij Coutinho.
  - Hoofdstuk: 23

PPO**Samenvatting studieaanbod**

Tijdens OGP 5 B komt in de PPO-lessen aan de orde: *observatie en toetsen* als belangrijke middelen om goed aan te kunnen sluiten bij het ontwikkelingsniveau van de kinderen. Tijdens *het begeleiden* van de leeractiviteiten van de kinderen is het geven van goede *feedback* van doorslaggevend belang voor het leren van kinderen. Daarbij zullen de onderwijsopbrengsten hoog zijn, wanneer er sprake is van een hoge mate van welbevinden en betrokkenheid van kinderen.

Genderdiversiteit, het verschil in functioneren tussen jongens en meisjes én tussen mannelijke en vrouwelijke leerkrachten, staat tenslotte centraal.

Bronnen

2. Bakx, A., Ros, A. & Teune, P. (2012). *Opbrengstgericht onderwijs ontwerpen*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.
 Hoofdstuk 1: Visie op onderwijs: waarom opbrengstgericht ontwerpen?
 Hoofdstuk 4: Doelen vaststellen voor opbrengstgericht ontwerpen.
 Hoofdstuk 5: Ontwerpen van leeractiviteiten.
 Hoofdstuk 6: Effectieve organisatie van leeractiviteiten.
 Hoofdstuk 7: Het begeleiden van leeractiviteiten.
 Hoofdstuk 8: Evalueren.
3. Veen, T, van der, Wal, J. van der. (2012). *Van leertheorie naar onderwijspraktijk*. Groningen/ Houten: Noordhoff
 Hoofdstuk 6: Constructivistische opvattingen over leren.
4. Luitjes, M & Zeeuw-Jans, I. de (2011). *Ontwikkeling in de groep*. Bussum: Coutinho
 Hoofdstuk 7: Rollen in de groep.
5. Brouwers, H. (2010). *Kiezen voor het jonge kind*. Bussem: Coutinho
 Hoofdstuk 2: Ontwikkeling van jonge kinderen.
 Hoofdstuk 3: Het belang van spel voor de ontwikkeling van jonge kinderen.
 Hoofdstuk 4: Doelen voor de onderbouw.
 Hoofdstuk 5: Pedagogisch handelen.
 Hoofdstuk 6: Didactisch handelen.
 Hoofdstuk 7: Visies, werkplannen en programma's.

Rekenen

Globaal komen in kwartaal 6 (OGP 5B) drie belangrijke thema's aan bod. Dat zijn:

- Toetsing;
- Taal in de rekenles;
- Mediadidactiek in de rekenles.

Aan die thema's zijn verschillende onderwerpen gekoppeld. Deze onderwerpen komen aan bod:

- Toetsing: kwalitatief nakijken en het leerlingvolgsysteem.
- Taal in de rekenles: taal en rekenen als didactisch duo, het drieslagmodel en interactie in de rekenles.
- Mediadidactiek in de rekenles.

Bronnen

Artikelen:

1. Verbeek, K. (2013). Vragen naar de onbekende weg. Het belang van open vragen. *Volgens Bartjens* 33(2), 14-16.
2. Eerd, van H.A.A. (2009). Rekenen-wiskunde en taal, een didactisch duo. *Panamapost, Reken-wiskundeonderwijs: onderzoek, ontwikkeling, praktijk.* 28, (3), 19-32.

Taal

Tijdens dit kwartaal zoomen we in op toetsing en evaluatie. Hoe weet je dat je je lesdoelen behaald hebt en bij alle kinderen? Welke taaltoetsen zijn er, waar zetten we die voor in en wat meten ze? Wat doe je als leerkracht met de uitslag van zo'n toets in het vervolg van je taalonderwijs aan kinderen? Zijn alle standaardtoetsen wel zo goed en meten ze wat ze zeggen te meten? Daar gaan we dit kwartaal met elkaar naar kijken. We nemen zelf toetsen af, berekenen toetsscores en interpreteren deze.

Bronnen

1. Paus, H. (red.) (2014) *Portaal - Praktische taaldidactiek voor het primair onderwijs*. Bussum: Coutinho
2. Huizenga, H. & Robbe, R. (2013). *Basiskennis taalonderwijs*. Groningen: Noordhoff

Bijlage 1: verzamellijst ontvangen go domeinexperts en PPO-docent én schriftelijke goedkeuring mentor OGP 5A

Maak een kopie van de onderstaande verzamellijst en verzamel de nodige handtekeningen.

OGP 5 A Domein	Go domeinexpert Datum+handtekening	Go PPO-docent Datum+handtekening	Goedkeuring mentor Datum+handtekening
Beeldende vorming			
Aardrijkskunde			
Natuur& Techniek			
Levensbeschouwing			
Dans			
Kritische handeling B1: kan de student leerdoelen beschrijven die samenhangen met de leerlijn van de vakgebieden en met de behoefte van de groep?			
Kritische handeling B2: kan de student leeractiviteiten ontwerpen die samenhangen met de leerdoelen en met de behoefte van de groep?			

Bijlage 2: verzamellijst ontvangen go domeinexperts en PPO-docent én schriftelijke goedkeuring mentor OGP 5B

Maak een kopie van de onderstaande verzamellijst en verzamel de nodige handtekeningen

OGP 5 B Domein	Go domeinexpert Datum+handtekening	Go PPO-docent Datum+handtekening	Goedkeuring mentor Datum+handtekening
Engels			
Rekenen			
Taal			
Geschiedenis			
Muziek			
Kritische handeling B3: kan de student onderwijsactiviteiten, die samenhangen met de leerlijn van de vakken en met de behoefte van de groep, begeleiden en tussentijds evalueren?			
Kritische handeling B4: kan de student onderwijsactiviteiten, die samenhangen met de leerlijn van de vakken en met de behoefte van de groep, evalueren en beoordelen op het vlak van opbrengsten?			

Bijlage 3: blog OGP 5**Richtlijnen voor het verrijken van het blog uit de p-fase (blog OGP 5)**

Je vult je blog uit de p-fase verder aan met elementen uit jouw competentieontwikkeling en je vraagt aan twee medestudenten inhoudelijke feedback:

Vooraf:

1. Wat zijn je leerdoelen voor elk vak?

Tijdens:

**2. Wat ondernam jij tijdens de afgelopen week om aan die leerdoelen te werken?
Wat was het 'topmoment' van deze week en waarom?**

Achteraf:

3. Welke selectie uit jouw opbrengsten presenteert jij tijdens week 10 van OGP 5 B?

► Tijdens OGP 5 A geef je per week in je blog aan wat je hebt gedaan en hoe jij je verder hebt ontwikkeld voor de vakken Engels, Rekenen, Taal, Muziek en PPO.

► Tijdens OGP 5 B geef je per week in je blog aan wat je hebt gedaan en hoe jij je verder hebt ontwikkeld voor de vakken Bewegingsonderwijs, Natuuronderwijs & Techniek, Levensbeschouwing, Drama en PPO.

Bijlage 4: studieplanner

Planning studie kwartaal 5 (= OGP 5 A)

Week 1 31/8	Week 2 7/9	Week 3 14/9	Week 4 21/9	Week 5 28/9	Week 6 5/10	Week 7 12/10	Week 8 19/10	Week 9 2/11	Week 10 9/11
OGP 5 A-opdracht grondig lezen en een plan van aanpak maken.	Overleggen en afspraken maken met je mentor. ..... Begin maken met de uitwerking van de onderwijs-activiteiten OGP 5 A	Tijdens deze 7 weken ga je - voor 5 vakken onderwijsactiviteiten ontwerpen die aan de gestelde eisen voldoen én uitvoeren; - een 'go' halen bij de docent PPO én bij de betrokken domeinexperts; - een schriftelijke goedkeuring aan je mentor vragen op de kritische handelingen B1 en B 2; - voor 5 vakken jouw blog uit de P-fase verrijken met jouw competentieontwikkeling; - jouw ontwikkelingsportfolio levensbeschouwing uploaden; - werken aan vier domeindossiers (REW, OJW, KO en TAAL), die deel uitmaken van het verplicht bewijsmateriaal bij het onderdeel PO in het CE 2. Hiervoor is een aparte instructie/kijkwijzer.							Assessment-dossier OGP 5 A via N@tschool inleveren uiterlijk dinsdag 10 november 2015 9.00 uur.

Planning studie kwartaal 6 (= OGP 5 B)

Week 1 16/11	Week 2 23/11	Week 3 30/11	Week 4 7/12	Week 5 14/12	Week 6 4/1	Week 7 11/1	Week 8 18/1	Week 9 25/1	Week 10 1/2
OGP 5 B-opdracht grondig lezen en een plan van aanpak maken. ..... Overleggen en afspraken maken met je mentor. ..... Begin maken met de uitwerking van de onderwijs-activiteiten OGP 5 B	Tijdens deze 8 weken ga je - voor 5 vakken onderwijsactiviteiten ontwerpen die aan de gestelde eisen voldoen én uitvoeren; - een 'go' halen bij de docent PPO én bij de betrokken domeinexperts; - een schriftelijke goedkeuring aan je mentor vragen op de kritische handelingen B3 en B 4; - voor 5 vakken jouw blog uit de P-fase verrijken met jouw competentieontwikkeling; - jouw ontwikkelingsportfolio levensbeschouwing uploaden; - werken aan vier domeindossiers (REW, OJW, KO en TAAL), die deel uitmaken van het verplicht bewijsmateriaal bij het onderdeel PO in het CE 2. Hiervoor is een aparte instructie/kijkwijzer. - jouw presentatie OGP 5 voorbereiden voor donderdag 4 februari 2016								Assessment-dossier OGP 5 B via N@tschool inleveren uiterlijk dinsdag 2 februari 2016 9.00 uur.

Bijlage 5: overzicht activiteiten OGP 5 A en 5 B

OGP 5 A	Dag	Tijd	Onderwerp
Week 1	Woensdag 2/09	9.00 – 15.30 uur	Startdag H1
	Donderdag 3/09	10.00 – 12.30 uur	Start OGP 5A
Week 4	Donderdag 24/09	9.00 – 12.30 uur	Voortgang OGP 5 - Feedback
Week 6	Donderdag 8/10	9.00 – 12.30 uur	Filmochtend OGP 5 + aansluitend bespreking
Week 9	Donderdag 5/11	9.00 – 12.30 uur	Voortgang OGP 5 - Feedback
OGP 5 B			
Week 1	Donderdag 20/11	9.00 – 12.30 uur	Start OGP 5B
Week 4	Donderdag 10/12	9.00 – 12.30 uur	Voortgang OGP 5 - Feedback
Week 6	Donderdag 7/1	9.00 – 12.30 uur	Workshopochtend OGP 5
Week 9	Donderdag 28/1	9.00 – 12.30 uur	Voortgang OGP 5 - Feedback